

Petroșeni

- TREI GENERAȚII de Lucia Demetrius¹
- NĂPASTA de I. L. Caragiale²
- O POVESTE NEMAIUAZITĂ de Al. Popovici³

m văzut, la Petroșeni, trei dintre spectacolele ultimei stagiuni — *Trei generații*, *Năpasta* și *Băiatul din banca a doua* (piesă jucată sub titlul *O poveste nemaiauzită*) —, trei spectacole care oferă temeuri suficiente pentru concluzii generale asupra nivelului acestui teatru.

Trei generații (regia Marcel Șoma) este — o spunem fără ocol — un spectacol vechi în accepția cea mai puțin măgulitoare a cuvîntului. Există un anume teatru de factură veche care mai păstrează demnitatea artei. Sînt spectacolele care, fără să manifeste originalitate nici în concepție, nici în modul de a stabili relația cu publicul, prezintă totuși o execuție regizorală, actoricească și scenografică îngrijită, evitînd facilitățile și aproximațiile în interpretare. Dar *Trei generații* la Petroșeni nu este un spectacol vechi numai prin absența noului în montare; el reprezintă o colecție de deprinderi teatrale demult învechite, deprinderi care devin dăunătoare atît pentru cei care le practică în joc, cît și pentru cei care le recepționează din sală. Toți actorii — cu excepția Anei Colda, interpreta Ruxandrei — plătesc mai mult sau mai puțin tribut șablonului. Personajele apar în ipostaze-standard mult îngroșate. Pentru prima oară, după multă vreme, am revăzut aici soluții meșteșugărești atît de stîngace: tinerețea înfățișată prin agitatea fără rost a întregului corp (Mircea Zabalon — Ilie); cinismul exprimat prin hohote de rîs inexplicabile în contextul dat și prin gesturi stereotipe — degetele care joacă pe genunchi, așezarea ostentativă picior peste picior, cu corpul mult aplecat pe spate (Vasile Bojescu — Chiril); elanul liric și nevinovăția semnificate printr-o recitare grăbită, pe tonurile de sus (Milena Rizescu — Eliza). Actorii nu numai că folosesc șabloane, dar folosesc șabloane de foarte dubioasă calitate, iar regizorul nu intervine cu nimic pentru

¹ TREI GENERAȚII de Lucia Demetrius. Data premierei: 9 ianuarie 1962. Regia: Marcel Șoma. Scenografia: Emil Moise. Distribuția: Elena Columbeanu (Sultana); Ana Colda (Ruxandra); Milena Rizescu (Eliza); Stela Popescu (Veronica); Dana Pantazopol (D-ra Macri cea mică); Maria Munteanu (Tinca); Ion Negrea (Ioniță); Mircea Zabalon (Ilie); Vasile Bojescu (Chiril); Lucian Temelie (Șerban); Ion Cristescu (Radu); Gh. Iordănescu (Alexandru); Gheorghe Miclea (Pavel); Valer Donca (Ștefan).

² NĂPASTA de Ion Luca Caragiale. Data premierei: 3 decembrie 1961. Direcția de scenă și scenografia: Ion Petrovici. Distribuția: Ana Colța (Anca); Gh. Iordănescu (Dragomir); D. Drăcea (Ion); M. Zabalon (Gheorghe).

³ O POVESTE NEMAIUAZITĂ de Al. Popovici. Data premierei: 4 martie 1962. Direcția de scenă: Alexandru Miclescu. Scenografia: Emil Moise. Distribuția: Cornel Ferrat (Marinică); Astra Miclescu (Aurora); Dana Pantazopol (Anița); Gh. Iordănescu (Mitică); Viorica Tîfor (Lili); Ion Negrea (Gică); Mircea Zabalon (Sever); Stela Popescu (Nușa); Gh. Miclea (Beton); Vasile Hașiganu (Urson); Maria Dumitrescu (Ursona); Ion Roxin (Laie); Paulina Codreanu (Ira); Al. Zecu (Dentistul); Traian Dănescu (Pompierul); Mirena Ana (Plasatoarea).

a-i îndrepta pe alt făgaș. Decorul inexpressiv și foarte asemănător cu cel al montărilor de la fostul Teatru Municipal și de la Institutul de teatru dovedește o curioasă indiferență față de montare din partea unui scenograf tânăr ca Emil Moise, care a absolvit de curind Institutul de arte plastice. Cît privește costumele, ele sînt de-a dreptul urîte.

Năpasta (în regia și decorurile lui Ion Petrovici, directorul teatrului) e un spectacol corect. Se simte aici grijă pentru descifrarea textului, atenție pentru calitatea formei spectaculare. În comportarea a doi dintre interpreți (Gh. Iordănescu — Dragomir și Mircea Zabalon — Gheorghe) mai revin clișee, dar spectacolul beneficiază, pe lângă interpretarea sigură și bine gîndită a Anei Colda, și de apariția surprinzător de firească și sensibilă a lui Dumitru Drăcea în rolul nebunului Ion. Nu se poate vorbi încă de realizarea acestui personaj atît de greu de interpretat, dar interpretul lui Ion merită să fie menționat pentru simplitatea și pentru capacitatea lui de interiorizare.

În sfîrșit, *Băiatul din banca a doua* (în regia lui Alexandru Miclescu, regizor nou în teatru) constituie un spectacol pentru copii spontan și bogat în soluții ingenioase. Decorurile, tot ale lui Emil Moise — de astă dată însă frumos colorate și cu reală expresivitate teatrală —, dansurile semnate de Coca Ignatuș, soluțiile ingenioase găsite pentru jocurile și prefacerile imaginare de autor au conferit spectacolului o tonalitate veselă, sinceră în naivitatea ei și captivantă pentru copii. Am remarcat și aici pe actorul Dumitru Drăcea, care, în rolul regizorului-comentator, a știut să stabilească simplu și direct legătura cu sala și să se joace frumos „de-a clownul”. Totuși, *Băiatul din banca a doua* rămîne un spectacol de regizor; piesa nu solicită actorilor eforturi deosebite și nu ridică probleme prea dificile de exteriorizare a unor idei.

Notațiile noastre critice în legătură cu cele trei spectacole prezentate de Teatru de Stat din Petroșeni au urmărit o caracterizare mai mult sintetică, deoarece ne interesau nu atît deosebirile calitative și însușirile particulare ale spectacolelor date și ale realizatorilor lor, cît conturul artistic general al teatrului însuși, așa cum ni s-a înfățișat el prin mijlocirea spectacolelor văzute, a repertoriului său și, nu în ultimă considerare, a climatului său de activitate. Nu avem motive să îndulcim în această privință constatările noastre: ni se pare că teatrul din Petroșeni se află sub nivelul general al vieții noastre teatrale — în primul rînd prin lipsa de ambiție a repertoriului — în care nu figurează, în afară de *Năpasta*, nici o piesă de greutate din repertoriul clasic și contemporan, autohton sau universal, apoi, prin caracterul rutinat al montărilor și al jocului, prin absența unor preocupări de educație estetică nouă a spectatorilor, prin caracterul amorf, lipsit de personalitate al întregii activități din teatru. Sînt slăbiciuni ale căror cauze sînt ușor de stabilit: teatrul din Petroșeni se află printre acele ansambluri care bat recordul în fluctuația de cadre. Timp de zece ani s-au perindat pe aici 107 actori (deși echipa teatrului nu depășește 35 de oameni), și din 1958, cînd s-a făcut această tristă socoteală, au mai trecut prin incinta teatrului cîteva valuri de actori. Îi este greu unui regizor — oricare ar fi el — să lucreze cu o astfel de trupă în veșnică transformare.

Dacă, chiar țînînd seama de această stare de fapt, ne gîndim și la specificul publicului pe care este chemat să-l servească teatrul, deficiențele rămîn totuși serioase. Într-adevăr, avem în față singurul colectiv teatral din regiunea Hunedoara. Săptămînal, spectacolele de aici se joacă în cluburile minerilor din Aninoasa, Lonea, Petrița, Uricani, Vulcan, Lupeni, Băbăteni și la termocentrala din Paroșeni; adeseori, teatrul dă reprezentații la Hunedoara, Calan și în alte centre siderurgice din împrejurimi. Teatrul este deci merit, prin însăși așezarea sa, să fie un teatru prin excelență *muncitoresc*; asta înseamnă un teatru viu, activ, cu pronunțat caracter agitatoric, făcînd prompt ecou marilor probleme ale conștiinței contemporane și promovînd valori estetice cu adevărat noi. Credem că nu exagerăm susțînînd că un teatru situat în inima unei asemenea regiuni muncitorești ar trebui să fie printre primele colective care pun în scenă cele mai bune piese romînești noi; de pildă, ca să privim doar ultima stagiune, ar fi trebuit să se joace aici *De n-ar fi iubirile...*, *Costache și viața interioară*, *Îndrăzneala*. Pe scena acestui teatru ar trebui să fie reprezentate cele mai de seamă opere ale dramaturgilor sovietici, clasici și contemporani — Gorki și Arbuzov, Maiakovski, Pogodin, Stein —, alcătuiindu-se un repertoriu în stare să oglindească mărețul proces istoric al evoluției acelei conștiințe muncitorești care astăzi construiește comunismul. Ar fi absurd să pretindem ca teatrul, în actuala

Gh. Iordănescu (Lupul), Astra Miclescu (Vulpea) și Ion Negrea (Porcul mistret) în „O poveste nemăsurată” de Al. Popovici

Ana Colda (Ruxandra) în „Trei generații” de Lucia Demetrius

formație, să atace marele repertoriu universal; dar publicul de aici nu merită oare să-i cunoască pe Shakespeare și Cehov, Gorki sau Brecht?

Desigur, teatrul are de înfruntat multe greutăți: numărul mare de deplasări în regiune, dotarea, poate inadecvată, a scenei, distanța față de centrele culturale importante etc. Dar dificultăți egale nu au împiedicat Teatrul de Stat din Baia-Mare să reprezinte mai mult decât corect pe Delavrancea și pe Shaw, și aceleași piedici nu au oprit Teatrul de Stat din Piatra-Neamț să promoveze curajos experimente regizorale și actorești demne de atenție.

Cristalizarea unui teatru cu o reală activitate creatoare în Valea Jiului este mai mult decât o problemă locală; ea merită să devină o preocupare pentru oamenii de teatru din întreaga țară. Un simptom al îmbătrânirii premature a acestui colectiv teatral, care, la drept vorbind, nu a cunoscut o adevărată tinerete artistică, este absența actorilor cu calificare profesională nouă. Din 1955, teatrul nu a primit decât doi absolvenți ai Institutului de teatru, care s-au grăbit să migreze spre alte orașe, și înainte, din 1950 socotind, mai sosiseră aici doar doi absolvenți, care astăzi joacă pe alte scene. Se pare că din ultima promoție au fost repartizați la Petroșeni mai mulți actori; dar doi sau trei tineri fără experiență izolați într-o echipă rutinată riscă fie să se lase și ei înfrunți de șabloane, fie să plece în altă parte, în căutarea climatului creator cu care s-au obișnuit în timpul studiilor. Teatrul este o artă colectivă și tinerii vor putea aduce un suflu nou la Petroșeni numai dacă sosesc aici într-un nucleu bine sudat și împreună cu regizori care să le poată asigura o evoluție profesională sănătoasă.

A alcătui repertorii inspirate; a izgoni rutina din teatru, a îndepărta de aici practicile meșteșugărești mărunte (unele spectacole intră în premieră după numai două săptămâni de repetiție); a întări cu forțe noi colectivul și a reeduca pe acei actori care au alunecat pe panta inerției; a constitui colectivul de regizori și scenografi care să poată susține creșterea teatrului; a ieși cu îndrăzneală în întâmpinarea publicului, cucerindu-l pentru modalități teatrale noi, cu mari potențe agitatorice — iată cîteva premise care pot duce teatrul la îndeplinirea îndatoririlor față de publicul său.